

M Ø T E

i EØS-utvalet

tirsdag den 25. mai kl. 15.15

Møtet var leidd av leiaren i EØS-utvalet, Haakon Blankenborg.

Til stades var:

Frå utanrikskomiteen: Haakon Blankenborg, Jan Petersen, Einar Steensnæs, Dag Danielsen, Harald Hove, Johan J. Jakobsen, Marit Nybakk, Elsa Skarbøvik, Erik Solheim, Siri Frost Sterri og Tom Thoresen.

Frå EFTA/EØS-delegasjonen:

Grete Knudsen, Bror Yngve Rahm og Morten Lund.

Vidare møtte for Framstegspartiet Vidar Kleppe.

Frå kommunalkomiteen møtte: Sylvia Brustad, Karin Andersen, Torbjørn Andersen, Odd Eriksen, Aud Gaundal, Olaf Gjedrem, Sverre J. Hoddevik, Inga Kvalbukt, Leif Lund, Lars Arne Ryssdal (for Erna Solberg), Ivar Østberg og Signe Øye. (Under sakene nr. 1 og 2)

Frå finanskomiteen:

Lars Gunnar Lie, Hill-Marta Solberg, Siv Jensen, Dag Terje Andersen, Arvid Falch (for Steinar Bastesen), Michael Momyr (for Børge Brende), Øystein Djupedal, Per-Kristian Foss, Ranveig Frøiland, Jørgen Holte og Kjellaug Nakkim. (Under sak nr. 1)

Av Regjeringas medlemmer var til stades:

Utanriksminister Knut Vollebæk og kommunal- og regionalminister Odd Roger Enoksen.

Følgjande embetsmenn vart gitt tilgjenge til møtet:

Ekspedisjonssjef Atle Leikvoll, Utanriksdepartementet, ekspedisjonssjef Gundla Kvam, Kommunal- og regionaldepartementet, avdelingsdirektør Anders Erdal, Utanriksdepartementet, underdirektør Mona Næss, Kommunal- og regionaldepartementet, byråsjef Beate Ekeberg, Utanriksdepartementet og rådgjevar Jartrud Steinsli, Kommunal- og regionaldepartementet.

Vidare var til stades komiteens faste sekretær, Åge B. Grutle.

D a g s o r d e n

1. Orientering om EFTA-domstolens dom vedrørende differensiert arbeidsgiveravgift v/kommunal- og regionalministeren.
2. Orientering om utviklingen i EØS-avtalens regler om helse og sikkerhet på arbeidsplassen og arbeidsrett v/kommunal- og regionalministeren.
3. Aktuelle rettsaker for møtet i EØS-komiteen 28. mai 1999. Se vedlagte brev fra Utenriksdepartementet, datert 18. mai d.å., med oversikt over de relevante rettsaker.
4. Eventuelt

Komiteens leiar: Under Eventuelt har vi som vanleg dagsorden for EØS-komiteens møte.

Er det andre saker under Eventuelt?

Utenriksminister Knut Vollebæk: Det er to saker. Det ene er å orientere om arbeidet med gassmarkedsdirektivet, og det andre er spørsmålet om ny generalsekretær i EFTA.

Marit Nybakk (A): Jeg lurer på om vi kunne få en kort informasjon om utviklingen av ENFOPOL, altså overvåking av elektronisk informasjon og e-post. Så vidt jeg forstår, er det dette noe som nå blir vedtatt i slutten av uken.

Grete Knudsen (A): Jeg vil gjerne vite litt om det som står under punkt 11 protokoll 9 på EØS-komiteens dagsorden.

S a k n r . 1

Orientering om EFTA-domstolens dom vedrørende differensiert arbeidsgiveravgift v/kommunal- og regionalministeren.

Statsråd Odd Roger Enoksen: EFTA-domstolens dom 20. mai avslutter en årelang uoverensstemmelse mellom Norge og ESA med hensyn til om den norske geografisk differensierte arbeidsgiveravgiften er underlagt ESAs myndighet gjennom reglene om statsstøtte i EØS-avtalen. Arbeidsgiveravgiftssatsene er i dag differensiert, og varierer 0 pst. i Finnmark og Nord-Troms til 14,1 pst. i de sentrale områdene av landet.

ESA tok sitt endelige standpunkt til dette spørsmålet i sitt vedtak 2. juli 1998. Etter ESAs oppfatning innebærer den norske arbeidsgiveravgiften statsstøtte overfor bedriftene i den grad bedriftene betaler arbeidsgiveravgift etter de lavere satsene. Statsstøtte er i utgangspunktet forbudt etter EØS-avtalen, men ESA har en viss skjønnsmessig adgang til å tillate statsstøtte, bl.a. som transportstøtte. På dette grunnlag godkjente ESA i all hovedsak ordningen, men påla Norge å unnta enkelte næringer fra adgangen til differensiert arbeidsgiveravgift. Disse næringene er: verftsneringen, enkelte gruver, produksjon av primærstål, finansinstitusjoner som driver med internasjonal virksomhet, bedrifter innen telekommunikasjon, olje- og gassvirksomhet, foretak som driver produksjon og overføring av vannkraft og foretak med mer enn 50 ansatte som utfører godstransport på veg.

Regjeringen fastholdt sitt og den tidligere regjeringens standpunkt i saken ved å klage ESAs vedtak inn for EFTA-domstolen 2. september 1998. Det norske synspunktet gikk ut på at den differensierte arbeidsgiveravgiften er en del av det generelle skatte- og avgiftssystemet, som faller utenfor EØS-avtalen. Etter dette synspunktet lå ESAs vedtak utenfor overvåkningsorganets kompetanse, og måtte kjennes ugyldig.

EFTA-domstolen gav imidlertid sin tilslutning til ESAs oppfatning om at den differensierte arbeidsgiveravgiften innebærer statsstøtte etter EØS-avtalen og at ordningen derfor er underlagt ESAs kontrollmyndighet i forhold til statsstøtte. EFTA-domstolen forkastet derfor den norske klagen.

EFTA-domstolens avgjørelse betyr at de delene av den norske arbeidsgiveravgiftsordningen som ESA påla Norge å gjøre endringer i forhold til, strengt tatt er ulovlige etter EØS-avtalen fra dommen falt, og fram til nye regler er vedtatt. ESA har myndighet å pålegge norske myndigheter å kreve inn ulovlig statsstøtte. Det kan ESA gjøre etter eget initiativ, eller etter klage fra konkurrentene til dem som mottar ulovlig statsstøtte.

Det er likevel velkjent fra EU-systemet at statene tar seg noe tid til å gjennomføre sine forpliktelser uten at dette får konsekvenser. ESA har signalisert at den vil diskutere med Regjeringen når endringene skal iverksettes.

Finansdepartementet nedsatte i januar en arbeidsgruppe med deltakere fra Nærings- og handelsdepartementet, Finansdepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet for å utrede hva som ligger i ESAs vedtak. Arbeidsgruppen har avgitt sin rapport. Denne blir nå sendt til de berørte departementet for merknader. Etter denne runden vil Finansdepartementet utarbeide en stortingsproposisjon med forslag til endringer i arbeidsgiveravgiftsreglene til gjennomføring av ESAs vedtak. Det er både hensiktsmessig og mest betryggende i forhold til forberedelsen av reglene at disse blir inntatt i arbeidsgiveravgiftsvedtaket for 2000, som framlegges og vedtas i samband med statsbudsjettet for 2000. De nye reglene vil da få virkning fra 1. januar 2000. Det er en slik framdriftsplan vi vil be ESA om å godkjenne.

Som følge av dommen må Norge nå notifisere til ESA virkeområde for arbeidsgiveravgiften. Kommunaldepartementet vil om kort tid være ferdig med nytt forslag til virkeområde. Dette vil så raskt som mulig bli oversendt ESA for godkjenning. Forslag til nytt virkeområde vil bli offentlig i statsbudsjettet for 2000. Stortinget vil kunne ta stilling til nytt virkeområde i forbindelse med arbeidsgiveravgiftsvedtaket for 2000. Forslag til nytt virkeområde vil derfor bli oversendt ESA med forbehold om Stortingets godkjenning. ESA har tidligere akseptert at hvis Norge tapte rettssaken, ville det være tilstrekkelig at nytt virkeområde for arbeidsgiveravgiften trådte i kraft fra 1. januar 2000.

Den samlede distriktpolitiske innsatsen skal ikke svekkes som følge av en omlegging av ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift. Hva som blir det eksakte omfanget av ESAs vedtak er ikke endelig klarlagt. Det er imidlertid klarlagt at store deler av ordningen kan videreføres som i dag. Foreløpige beregninger viser at statens provenyinntekter vil øke med om lag 180 mill. kr. Ved å utnytte de muligheter bagatellstøttereglene - dvs. støtte inntil ca. 280 000 kr pr. år - gir, vil dette tallet kunne reduseres til om lag 150 mill. Det er imidlertid knyttet stor usikkerhet til dette tallet, og endelig tall er det ikke mulig å fastslå før man har hatt en nærmere dialog med ESA om hvilke sektorer som omfattes av vedtaket. Det vil fra Regjeringens side blir lagt vekt på at omfanget av ESAs vedtak skal begrenses så langt dette er praktisk mulig.

Regjeringen vil nå vurdere ulike kompensierende tiltak for økning av arbeidsgiveravgiften for enkelt næringer. Nye tiltak bør rettes mot de mest berørte næringer, i den grad dette er mulig innenfor de retningslinjer som statsstøtteregelverket i EØS-avtalen gir. Men det sier seg selv at det er vanskelig å finne alternative tiltak til differensiert arbeidsgiveravgift innenfor de rammer som EØS-avtalen gir, som kan kompensere de berørte næringer fullt ut. Norges tap i rettssaken betyr som nevnt at ESA har fått gjennomslag for at differensiert arbeidsgiveravgift til bedrifter er statsstøtte. Reduserte arbeidsgiveravgiftssatser er driftsstøtte. Driftsstøtte er det i henhold til EØS-

avtalen ikke lov å gi bedrifter, med unntak av at det kan gis transportstøtte i områder med lav befolkningstetthet. Når ESA godkjenner at Norge viderefører ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift, er det på bakgrunn av at ordningen med differensiert avgift betraktes som en *indirekte* transportstøtte. Transportstøtte kan imidlertid ikke gis til alle bransjer. Derfor må enkelte bransjer betale full avgift uansett hvor de er lokalisert.

SND har på oppdrag av Kommunal- og regionaldepartementet gjennomført en kartlegging og analyse av konsekvenser for enkeltbedrifter som følge av omleggingen. SNDs analyse anslår at om lag 150 foretak med til sammen om lag 10 000 sysselsatte kan bli berørt av ESAs vedtak. Telenor er med i dette tallet. Av disse er det først og fremst verftsneringen og stålproduksjonen ved Fundia i Mo i Rana som kan støte på problemer. Hvor store konsekvensene blir for de øvrige næringene er mindre entydig. Innenfor flere næringer har man f.eks. gode muligheter for å velte økte kostnader over på kunder og eventuelt tilpasse produksjonen slik at bedriften ikke rammes av ESAs vedtak. Lønnsomheten i de fleste bedriftene vil imidlertid svekkes og det er forventet at dette vil gi ringvirkninger til det øvrige næringsliv i kommunene.

For de berørte næringer er det altså ingen mulighet for å fremme alternative tiltak som fullt ut kompenserer, men det er departementets ambisjon at man innenfor de ytre rammer som EØS-avtalen gir, vil søke på best mulig måte å kompensere de berørte næringer og områder.

Det er allerede klarlagt at det vil bli igangsatt et eget program rettet mot verftsneringen. SND vil få ansvaret for dette programmet. Økonomisk ramme for programmet vil være mellom 30 og 40 mill. kr pr. år i tre til fire år. Dette tilsvarer økningen i kostnader som følge av økt arbeidsgiveravgift for næringen. Forslag til program består av fire deler: analysedel, investeringsdel, FoU-del og en kompetansehevingsdel. Programmet/tiltakene vil skreddersys behovet i det enkelte verft. Og de foreslåtte tiltakene er innenfor de ytre rammer som statsstøtteregulverket i EØS-avtalen gir.

Sylvia Brustad (A): Jeg har et par spørsmål til redegjørelsen. Statsråden sa at den samlede distriktpolitiske innsatsen ikke skal svekkes. Kunne statsråden si litt mer konkret hva det betyr i forhold til hva som tenkes i forhold til konkrete tiltak, og også ikke minst *når*. Vi vet jo at det kanskje er viktig at det ikke går altfor lang tid før man kommer med konkrete tiltak på bordet og vil gjerne vite hvilken tidsplan en har og noe mer konkret i forhold til dette.

Jan Petersen (H): Jeg vil takke for redegjørelsen

Mitt spørsmål dreier seg om hva man nå gjør. Jeg spør fordi jeg får ikke helt det statsråden nå sa, til å harmonere med det hans statssekretær sa til Dagens Næringsliv på fredag. Der fremgår det meget tydelig at Regjeringen har tenkt seg et opplegg hvor man direkte skal kompensere de bedriftene som nå rammes, og at det vil bli lagt frem et forslag i overensstemmelse med dette. Betyr dette at statsråden nå setter en strek over det som statssekretæren sa til Dagens Næringsliv på fredag, eller er det mulig å harmonisere de to sakene?

Johan J. Jakobsen (Sp): Den beslutning som EFTA-domstolen har tatt, kommer vel egentlig ikke så veldig overraskende. Enkelte har lenge sagt at utviklingen vil gå i den retning. Jeg ser ingen grunn til å ta opp *den* debatten, og vil bare begrense meg til å vise til det som er sagt og framhevet når dette spørsmålet tidligere har vært oppe i Stortinget.

Jeg oppfattet statsråden dit hen at en ønsker å kompensere for bortfallet av dette viktige distriktspolitiske virkemiddel så langt det er mulig overfor de sektorer og de typer bedrifter som blir berørt. Men det er jo lett å se at når EFTA-domstolen har definert dette som statsstøtte til bedrifter, og da i betydningen varig statsstøtte, er det vanskelig å finne andre tiltak enn, skal vi si, sektor for sektor, eller bedrift for bedrift for å make å oppfylle og kompensere fullt ut.

Jeg håper imidlertid at den totale innsatsen for distrikts- og regionalpolitikken ikke blir svekket, og at en er innstilt på at den økte innsats som nå er iverksatt de siste to årene, kan holdes oppe på et tilsvarende høyt nivå, selv om en ikke makter å oppfylle dette fullt ut for enkeltbedrifter og for enkeltsektorer.

Arvid Falch (TF): Det gikk i grunnen på det samme, det gjelder det at en skal kompensere disse bedriftene for det som bortfallet av arbeidsgiveravgiften utgjør. Det er jo formidable summer, det dreier seg om mellom 4 og 5 milliarder kr. Er statsråden klar over det, og hvor skal han hente disse midlene for å opprettholde det nivået som har vært?

Dag Danielsen (Frp): Fra vår side vil jeg bare understreke at vi så langt tar dette til orientering, og så vil vi eventuelt komme tilbake til saken

når vi ser nærmere detaljer for hvordan Regjeringen har tenkt å håndtere dette i praksis.

Karin Andersen (SV): Jeg har tre spørsmål, det ene er: Når statsråden sier at ESA har fått gjennomslag for sitt prinsipp, og når man har valgt å definere den detaljstøtten som vi har, og som viderefører transportstøtten, betyr det at prinsippet nå er slått fast på en rettskraftig måte, slik at det spørsmålet er lagt bort for evig og alltid? Eller betyr det at man fremdeles er i en situasjon der man kan risikere at disse spørsmålene begynner å bli prioritert ned igjen?

Så sa statsråden at ved å utnytte bagatellmessig støtte kan tapet her dreie seg om 150 mill. kr. Hvordan har man kommet fram til det tallet? Hvis man ser på disse bedriftene som dette dreier seg om, er mine opplysninger at tallet er vesentlig større.

Og det tredje gjelder den konsekvensanalysen for enkeltbedrifter som SND har lagd. Jeg regner med at den er tilgjengelig og at den vil bli distribuert i Stortinget.

Statsråd Odd Roger Enoksen: Til det første spørsmålet fra Brustad om konkrete tiltak: Det mest konkrete tiltaket jeg kan nevne i dag, er det jeg var inne på om SND-programmet i forhold til verftsindustrien, som vil kunne rettes mot den enkelte bedrift og mot det enkelte verft som taper som følge av ordningen. Utover det har det vært foretatt en gjennomgang i det departementet som er berørt. SND har, som jeg har sagt, gjennomført både en kartlegging og en analyse av konsekvensene for enkeltbedrifter som da danner et underlagsmateriale for det videre arbeid som nå skal skje. Tidspunktet departementet tar sikte på å iverksette dette fra, er fra samme tid som man innfører de nye satsene, altså fra årsskiftet. Det tas sikte på at dette kan gjennomføres parallelt.

Det er flere som har vært innom dette - men Jan Petersen først - nemlig forholdet til direkte kompensasjon til den enkelte bedrift. I forhold til EØS-avtalen er det ikke mulig med statsstøtte til den enkelte bedrift. I det ligger det at man må, så godt som mulig innenfor regelverket, finne ordninger som iallfall kompenserer bransjer så langt som det lar seg gjøre innenfor EØS-avtalen. Men det er helt opplagt at i forhold til den dommen som nå foreligger, vil den enkelte bedrift ikke kunne bli kompensert. I det ligger det at min statssekretær nok har trukket det noe langt. Det er nok ikke mulig å komme så langt som han har gitt uttrykk for, dessverre, for det er ingen tvil om at det

er en del bedrifter, spesielt innenfor verftsnaeringen, som vil komme til å bli ganske sterkt berørt av virkningene av dette.

Det er ikke 4-5 milliarder kr det dreier seg om. Virkningene av redusert avgift i soner innebærer at dette i sum dreier seg om 4-5 milliarder kr, altså det som differensierte avgifter i sum utgjør for samtlige bedrifter. Men her må vi være klar over at vi har fått tilslutning til å beholde ca. 95 pst. av dagens ordning. Det innebærer at det beløpet som vi her snakker om, er langt lavere enn de 4-5 milliarder som Arvid Falch nevner. Som jeg sa i min redegjørelse, er det beste tallet vi har pr. dato ca. 180 mill. kr, men det er først etter en fullstendig gjennomgang at man vil kunne gi et eksakt tall. Det er stor usikkerhet knyttet til dette, men beløp i den størrelsesorden er det ikke snakk om.

Til Karin Andersen - i forhold til prinsippet: Dommen betyr altså at geografisk differensiert arbeidsgiveravgift defineres som statsstøtte. Om dette får konsekvenser for andre ordninger utover det vi kjenner i dag, er ikke klarlagt. Det er fra ESAs side ikke reist spørsmål ved andre ordninger. Det man imidlertid kan reise spørsmål ved, og det må bli tatt for det det er, er om man over tid vil komme til å ta opp spørsmålet om dette også skal gjelde andre bransjer enn de som man nå har definert det inn til. Det har vi ingen indikasjoner på i dag, men i og med at man nå har fått tilslutning til et prinsipp, er det jo selvsagt ikke umulig at det også kan komme til å bli definert til andre områder i framtida - men det vil jeg gjerne ha sagt: Det er på dette stadium spekulasjoner fra min side. Og la oss håpe at det ikke skjer, for det kan få konsekvenser som vi i dag ikke kjenner til, hvis dette skulle berøre andre bransjer. Pr. dag er det de bransjene som jeg nevnte innledningsvis i min redegjørelse, som er omfattet.

Beløpet på 150 mill. kr er et anslag som er befestet med en god del usikkerhet, men det er etter en gjennomgang av de bedrifter som departementet har grunn til å tro blir berørt etter den dommen som nå foreligger.

Når det gjelder SNDs konsekvensanalyse, tar jeg for gitt at den er tilgjengelig. Jeg kan ikke svare på i hvor stor grad den går inn på enkeltbedrifter, men den er tilgjengelig for de som måtte ønske det. - Jeg tror det var alt.

Hill-Marta Solberg (A): Jeg har for så vidt ikke noen spesielle kommentarer til det som jeg forstår er Regjeringens opplegg nå framover, både med så raskt som mulig å få på plass et nytt regelverk, og få det presentert for ESA, med forbehold om Stortingets godkjenning. Jeg forstod

det slik gjennom redegjørelsen at dette ville være en del av statsbudsjettet som kommer til høsten, slik at Stortinget kan håndtere det i forbindelse med budsjettet.

Men det som ikke minst er viktig nå, slik som jeg ser det, det er jo å skape mest mulig klarhet utad. Vi må ikke ha den situasjonen at det er stor usikkerhet i de berørte næringer om både prosessen framover og tidsforløpet, altså når de nye reglene skal være på plass, og hva Regjeringen faktisk arbeider med av tiltak. Det håper jeg at Regjeringa har den største åpenhet om, og at den også sørger for å ha en god informasjonssjonstrategi utad, slik at de som er berørt, så raskt som mulig og på en så klar og god måte som mulig, kan få informasjon om det. Det syns jeg er en viktig rolle som Regjeringen har, og da er det viktig at informasjonen utad er presis, også på den måten at man i hvert fall ikke skaper forventning om noe som man etterpå må si er umulig.

Arvid Falch (TF): Jeg vil tilbake til disse 4-5 milliardene. Jeg er klar over det som statsråden sier, at vi får beholde disse 95 pst., og at det bare er 5 pst. det dreier seg om. Men nå har jo domstolen vedtatt at en ikke får opprettholde denne ordningen, og hvor i all verden - her er det noe som jeg ikke forstår - skal de 95 pst. tas fra? Kan man fortsette med differensiert arbeidsgiveravgift innenfor disse 95 pst.? Det er det som er mitt spørsmål.

Statsråd Odd Roger Enoksen: Først til Hill-Marta Solberg: Informasjonsbehovet skal bli tatt på alvor, for det er helt opplagt at dette har skapt en hel del uro i de berørte områder, ikke minst har det skapt uro at det opereres bl.a. fra NRK med tall som ligger langt utenfor det som er fakta når det gjelder hvem som blir berørt av den dommen som nå foreligger. Så det informasjonsbehovet skal bli tatt på alvor etter som vi nå får klarhet i hva som eksakt ligger i dommen, og etter som opplegget utarbeides.

Det som ligger i dommen, er at man har fått tilslutning til at for de aller fleste næringer skal man kunne opprettholde geografisk differensiert arbeidsgiveravgift, altså de som kan defineres inn under bedrifter som får transportstøtte. Det er avgrenset til de næringene som jeg nevnte innledningsvis - verftsnaeringen, enkelte gruver, produksjon av primærstål, finansinstitusjoner som driver internasjonal virksomhet, bedrifter innenfor telekommunikasjon, olje- og gassvirksomhet, foretak som driver produksjon og overføring av vannkraft samt foretak med mer enn 50 ansatte som utfører godstransport på veg. Det er de bransjene og de bedriftene innenfor disse bransjene, som er omfattet av dommen, og som dermed ikke vil få anledning til å opprettholde en

geografisk differensiert arbeidsgiveravgift. For alle andre bedrifter vil man fortsatt kunne opprettholde den gamle ordningen.

Leiaren: Ja takk. Då var det ingen fleire som har bedt om ordet til den saka.

Vi går til sak nr. 2.

S a k n r . 2

Orientering om utviklingen i EØS-avtalens regler om helse og sikkerhet på arbeidsplassen og arbeidsrett v/kommunal- og regionalministeren.

Statsråd Odd Roger Enoksen: Dette området er svært omfattende og er av stor betydning både i Norge og EU. Det er også et svært vidt og omfattende område. Arbeidsmiljø- og arbeidsrettsfeltet omfatter alene mer enn 40 direktiver, og i tillegg er det 18 direktiver på sikkerhetsområdet.

Reguleringen av helse og sikkerhet på arbeidsplassen er svært omfattende i EU. Litt overdrevet kan en si at de seneste års arbeid med utvikling av nytt arbeidsmiljø- og sikkerhetsregelverk i Norge stort sett har dreid seg om implementering av ulike EU-direktiver. Dette gjelder særlig det forskriftsverk som håndheves av Arbeidstilsynet. På arbeidsrettsområdet er det langt færre direktiver. De fleste direktiver på arbeidsmiljø- og arbeidsrettsområdet er minimumsdirektiver. Slike direktiver retter seg i hovedsak mot arbeidsgiver eller virksomheten og angir minstekrav som landene må implementere. Man kan fritt stille strengere krav i de nasjonale regelverkene.

Totalharmoniseringsdirektiver blir brukt når det stilles krav til produsent av produkter som f.eks. maskiner, utstyr m.v. og hvor formålet er å motvirke handelshindringer. I 1985 vedtok EU nye prinsipper for harmonisering av regelverket om tekniske handelshindringer - TBT. «Den nye metode» går ut på at de generelle kravene til helse, miljø og sikkerhet fastsettes i rammedirektiver. Europeiske standardiseringsorganisasjoner utarbeider deretter utfyllende tekniske spesifikasjoner i form av europeiske standarder. Produkter som omfattes av disse «nye metode direktivene», skal være CE-merket for å kunne omsettes på det europeiske markedet. Denne

typen direktiver har man særlig i Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern, Produkt- og Elektrisitetstilsynet og Oljedirektoratet.

All EU-regulering på arbeidsmiljø- og sikkerhetsområdet er i utgangspunktet EØS-relevant og tas som hovedregel inn i EØS-avtalen. Vi har hittil ikke hatt behov for å nedlegge veto mot et EU-direktiv på dette området, da reglene så langt i hovedsak har gitt arbeidstakerne bedre vern. I EØS-forhandlingene fikk Norge imidlertid unntak fra EØS-avtalen, bl.a. fra EUs system for klassifisering og merking av kreftfremkallende kjemikalier. Unntaket er nylig reforhandlet og gjelder nå fram til 1. januar 2001. Her har altså Norge sett behov for og fått anledning til å ha strengere regler for når kreftfremkallende stoffer skal merkes. Inntrykket er ellers at kjemikalierregelverket i EU er under kontinuerlig utvikling og har nærmet seg det norske på flere områder.

Før jeg går videre, vil jeg påpeke selve måten regelverket blir utformet på. I likhet med de øvrige nordiske land har vi en noe annerledes regelverks- og reguleringstradisjon enn mange av medlemslandene, bl.a. ved at vi tradisjonelt har lagt større vekt på at de berørte aktørene skal ha informasjon og medinnflytelse i arbeidsmiljøarbeidet, og at dette arbeidet ses på som et vedvarende utviklingsarbeid lokalt i virksomhetene. I en slik tradisjon blir funksjonelle krav, med åpning for alternative måter å imøtekomme regelverkets krav, viktigere enn detaljerte bestemmelser.

EU har to systemer når det gjelder regelverksutvikling. Sikkerhetsdirektivene er i stor grad bygd på funksjonskrav, mens arbeidsrett og spesielt arbeidsmiljødirektivene har en større grad av detaljer. Dette nevner jeg bl.a. i tilknytning til at vi jo nasjonalt egentlig nettopp ønsker å videreutvikle dette med et funksjonsrettet og internkontrollbasert regelverk som gir større fleksibilitet og lokale utviklingsmuligheter i forhold til bl.a. ny teknologi. Arbeidstilsynet og de øvrige tilsynsmyndighetene arbeider for et mest mulig funksjonelt regelverk, ikke minst for å legge forholdene bedre til rette for små og mellomstore bedrifter. Det er imidlertid ofte en avveining hvor langt en kan gå i funksjonskravmetoden uten å komme i konflikt med et direktiv og derved få beskjed fra ESA om at direktivet ikke er korrekt implementert i Norge. En skal likevel ikke overdrive hvilke problemer det avstedkommer at regelverkstradisjonene er så vidt forskjellige, og inntrykket er jo også at EU i stadig økt grad vektlegger partenes innflytelse på arbeidslivsområdet.

I tilknytning til regelverksmetoden vil jeg også nevne at spesielt arbeidsrettsområdet har tradisjonelt hatt rimelig stort forhandlingsrom. Selv om implementeringen av EU-direktiver på arbeidsrettsområdet har medført en rekke lovendringer, har vi nok nasjonalt på enkelte områder hatt et minst like

godt nivå på vern og rettigheter, men ofte gjennom gode ordninger i tariffavtaler.

Siden tariffavtaler ikke omfatter alle arbeidstakere i Norge, har det vært nødvendig med lovendringer for å oppfylle forpliktelsene. I en del tilfeller har arbeidstakerne imidlertid reelt sett fått bedre vern og rettigheter enn det som har vært nedfelt i tariffavtale. Som eksempel kan bl.a. nevnes direktivet om virksomhetsoverdragelse, krav om skriftlig arbeidsavtale m.v., som jeg vil komme tilbake til senere.

Mitt inntrykk er at selv om de formelle rammene for norsk og EFTA-deltakelse er på plass i EØS-avtalen, kan det noen ganger være problematisk å få innpass i alle relevante organer i EU. En foreløpig erfaring er f.eks. at det kan være lettere å etablere samarbeidsformer med EU på området helse og sikkerhet på arbeidsplassen enn hva tilfelle har vært på arbeidsrettsområdet. Representanter fra Arbeidstilsynet, Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern, Oljedirektoratet og Produkt- og Elektrisitetstilsynet deltar bl.a. i grupper som utvikler tekniske direktiver på arbeidsmiljø- og sikkerhetsområdet om f.eks. maskiner og tekniske innretninger, verneutstyr m.v. Kjemikalieområdet er et annet felt hvor EFTA-landene har deltatt med eksperter i flere av EUs arbeidsgrupper, både på myndighetssiden og på ekspertnivå. Vi har også nylig fått adgang til EUs vitenskapskomite, hvor grenseverdier for eksponering av stoffer og stoffblandinger benyttet i arbeidsmiljøet vurderes. På uformell basis deltar Norge også som observatør i komiteen for arbeidstilsynsdirektører.

EFTA-landene har lenge søkt å få delta i EUs meget viktige Rådgivende komite for helse, miljø og sikkerhet på arbeidsplassen - Advisory Committee for Health and Safety at Work - uten at vi har fått noen formell tilbakemelding på dette. Vi følger saken kontinuerlig via EFTAs organer. Vi følger også nøye med i utviklingen av det nylig opprettede Bilbao-instituttet, som bl.a tar hånd om informasjon og publisering av EUs data og regelverk på arbeidslivsområdet. Etter hvert kan det vurderes hvorvidt det vil være hensiktsmessig med en form for enten uformelt eller formelt samarbeid og tilknytning.

Jeg vil trekke fram noen av de direktivene som har medført lovendringer i Norge. De fleste av disse ligger innenfor arbeidsrettsområdet. Implementeringen av arbeidsmiljø- og sikkerhetsdirektivene har i all hovedsak kunnet skje i form av forskrifter.

Det første direktivet jeg vil nevne, er direktivet om arbeidstakernes rettigheter ved virksomhetsoverdragelse. Norge hadde også tidligere regler som sikret arbeidstakerne ved salg av bedriften. EU-direktivet går imidlertid lenger både når det gjelder hvilke rettigheter som omfattes, hvilke

overføringssituasjoner som omfattes, og regler om informasjon og konsultasjon av arbeidstakernes representanter. Dette direktivet har vært oppe i EF-domstolen mange ganger. Inntrykket er at Domstolen har gått langt i å tolke direktivet i arbeidstakers favør. I de senere år har det også utviklet seg en norsk rettspraksis på området. EU vedtok sommeren 1998 et nytt direktiv som erstatter det gamle virksomhetsoverdragelsesdirektivet, og som i hovedsak kodifiserer EF-domstolens rettspraksis på området. Implementeringsfristen er juli 2001. Regjeringen vil i nærmeste fremtid foreslå at Stortinget slutter seg til at det nye direktivet innlemmes i EØS-avtalen.

Et annet direktiv som har krevd lovendring, er direktivet om masseoppsigelser og regler om informasjon. Norsk rett hadde før EØS-avtalen ingen regler som påla arbeidsgiver å drøfte planlagte masseoppsigelser med arbeidstakernes representanter. Slike regler var derimot inntatt i Hovedavtalen mellom LO og NHO. Norge er vel for øvrig et av de europeiske landene som har klare tradisjoner og bedriftskultur for at de ansatte skal informeres og konsulteres i slike situasjoner.

I Ot.prp. nr. 78 for 1993-94 fremmet regjeringen forslag om implementering av flere direktiver. Det var bl.a. i denne sammenheng at vi fikk reglene om plikt for arbeidsgiver til å inngå skriftlige arbeidsavtaler med alle arbeidstakere med konkret angivelse av hva en arbeidsavtale som minimum skal inneholde. Et slikt krav forelå ikke i arbeidsmiljøloven tidligere. I samme runde kom også regler som sikrer gravide arbeidstakere rett til fri med lønn i forbindelse med svangerskapskontroller.

EUs direktiv fra 1994 om europeiske samarbeidsutvalg gir regler som skal sikre at arbeidstakere i internasjonale foretak og konserner med selskaper i to eller flere EØS-land blir informert om forhold som er av generell interesse for arbeidstakerne, eller som gjelder foretakets pågående eller fremtidige aktiviteter. Dette direktivet ble implementert i Norge ved en spesiell fremgangsmåte: LO og NHO fremforhandlet en avtale som siden ble allmenngjort gjennom lov og forskrift.

I april 1998 vedtok Stortinget regler om barn og unge i arbeidsmiljøloven som innebar en implementering av EUs direktiv om vern av unge personer på arbeidsplassen. På noen områder førte dette til en noe strengere regulering av barn og unges arbeidstid enn vi var vant til, bl.a. når det gjelder nattarbeid.

I departementet arbeides det også for tiden med å implementere et direktiv fra 1996 om utsending av arbeidstakere i forbindelse med tjenesteyting - Postingdirektivet. Formålet med dette direktivet er å lette utveksling av tjenester innenfor EØS-området og sikre arbeidstakernes

rettigheter, bl.a. for å hindre «sosial dumping». Lovforslaget skal etter planen legges fram for Stortinget i vårsesjonen.

Jeg har også innenfor mitt fagområde ansvaret for landtransport av farlig gods, som faller inn under EØS-avtalens regler om transport. Det er nå, som en oppfølging av to EU-direktiver, under utarbeidelse en ny forskrift om sikkerhetsrådgiiver i forbindelse med landtransport av farlig gods. Formålet med den nye forskriften vil være å forebygge skade på liv, miljø eller materielle verdier, ved at virksomheter som er engasjert i transport av farlig gods på veg eller jernbane, utpeker en eller flere sikkerhetsrådgiivere.

Når det gjelder offshorevirksomheten på den norske kontinentalsokkelen, er denne i utgangspunktet unntatt fra EØS-avtalen. Imidlertid gjelder arbeidsmiljøloven med tilhørende regelverk også for innretninger offshore. Arbeidsmiljøregelverket påvirkes i stor grad av de direktiver som blir vedtatt i EU, og således får EUs direktiver på dette området også anvendelse for arbeidstakere offshore.

I arbeidstidsdirektivet fra 1993 ble enkelte sektorer utelatt, og det var forutsatt at man skulle vurdere disse nærmere. Hovedsakelig gjaldt dette transportsektoren, dvs. jernbane, veitransport og lufttransport samt sjøfarten og fiskeflåten, arbeid offshore og arbeidstiden for leger under utdanning. Sjøfart, fiskeri og til dels transportsektoren er områder som håndteres av andre ministere, og jeg skal ikke gå i detaljer på dette området. Jeg vil bare kort nevne at Kommisjonen i november 1998 la fram en forslagspakke med direktivforslag på disse unntatte områdene. Det foreslås bl.a. at det eksisterende generelle arbeidstidsdirektivet også skal omfatte alle ikke-mobile arbeidstakere samt alle arbeidstakere innen jernbanetransport og «annet arbeid til sjøs» - offshore. Når det gjelder arbeidstiden offshore, som ligger innenfor mitt ansvarsområde, vil det foreliggende forslag trolig ikke by på problemer for Norge.

Medbestemmelse og demokrati på arbeidsplassen er ikke av de mest regulerte områdene i EU, og mange av medlemslandene har liten tradisjon i å regulere dette området. I de senere år har Kommisjonen imidlertid tatt flere initiativ for å få felles europeiske regler om informasjons- og konsultasjonsprosedyrer mellom ledelse og arbeidstakere i saker av viktighet for arbeidstakerne. Slik sett er nå en god nordisk tradisjon på vei inn i EU-systemet. Dette er et område hvor Norge sammen med de øvrige nordiske land kan søke å påvirke EU i ytterligere positiv retning.

EU legger etter hvert stor vekt på arbeidslivets parter medvirkning til utviklingen av det europeiske arbeidsliv, til tross for ulike tradisjoner med hensyn til partenes rolle i de ulike EU-land. Den sosiale dialog må anses som en demokratiseringsprosess i EU-systemet, hvor arbeidslivets parter på

europaisk nivå har fått rett til å forhandle om regelverk og andre forhold innen arbeidslivet. Retten til å forhandle om regelverk fulgte av Den sosiale protokoll til Maastricht-traktaten. I praksis har dette fungert på den måten at partene er blitt tilbudt å forhandle fram avtaler på områder som Kommisjonen har ønsket å regulere. Partenes rett til å forhandle ble videreført og utvidet ved Amsterdamtraktaten, som trådte i kraft 1. mai i år. I prinsippet har nå arbeidslivets parter på europeisk nivå rett til å forhandle fram ordninger på de fleste av arbeidslivets områder.

Når en avtale er inngått mellom partene, kan Kommisjonen foreslå denne allmenngjort. Kommisjonen fremmer da avtalens innhold uendret som et direktivforslag, som senere behandles og vedtas på vanlig måte. Forskjellen i forhold til vanlige direktiver er imidlertid at man i EUs organer, herunder Parlamentet og Rådet, ikke kan endre på avtaleteksten. Valget står da mellom enten å vedta avtalen i sin helhet som EU-rett eller ikke vedta den.

Selv om de på denne måten har rett til å inngå avtaler om regelverk på arbeidslivsområdet, har det ofte vist seg vanskelig for partene å komme til enighet. Det er til nå bare inngått tre avtaler, hvorav to vedrørende foreldrepermisjon og deltidsansatte hittil er blitt omgjort til direktiver.

Den siste fremforhandlede avtalen gjelder midlertidig ansatte, undertegnet av partene 18. mars 1999. Kommisjonen fremmet avtalen som direktivforslag 28. april 1999. Etter en foreløpig vurdering ser det ikke ut til at avtalen krever lovendring i Norge.

Som et ledd i den sosiale dialog har Kommisjonen også vedtatt en ordning om sektorkomiteer - mai 1998. Dersom partene på europeisk nivå ønsker sektorvise forhandlinger, skal det etter bestemte regler nedsettes en partssammensatt komite for den aktuelle bransje.

Den økte innflytelsen partene på europeisk nivå nå har fått gjennom en omfattende adgang til å fremforhandle avtaler på arbeidslivsområdet, antas å få stor betydning både for norske myndigheter og våre nasjonale arbeidstaker- og arbeidsgiverorganisasjoner.

Jeg kan nevne at vi nettopp har sendt ut en forespørsel til norske arbeidslivsorganisasjoner hvor vi ønsker å få brakt på det rene omfanget av organisasjonenes EU-arbeid, hvor og hvordan de deltar. Vi har også bedt partene vurdere behovet for endrede samarbeidsrutiner mellom myndighetene og partene som følge av utviklingen av den sosiale dialogen i EU. Vi venter å få en bedre oversikt over disse viktige spørsmålene før sommeren.

Oppsummeringsvis kan jeg vel si at det generelt sett foregår en rask utvikling på arbeidslivsområdet i EU som vi vil følge godt med i tiden fremover,

og EØS-utvalget vil selvfølgelig på vanlig måte bli holdt orientert om det som skjer.

Siri Frost Sterri (H): Dette var en grei gjennomgang, skjønt jeg stusser allikevel litt når statsråden innledningsvis viser til at det meste av reguleringen her er EØS-relevant, og at man fra norsk side ikke har hatt behov for å bruke veto retten. Jeg bare lurer på, siden dette hørtes relativt ukomplisert ut, var dette en obligatorisk pusteøvelse? Eller er det noe statsråden ikke har fortalt? For jeg må jo si at det ville vært av interesse hvis man nå i tiden fremover har direktivutkast som kan være kompliserte for Norge. Så jeg vet ikke om han kan kommentere det noe nærmere.

Så har jeg et spørsmål knyttet til det statsråden nevnte om at Norge ikke har fått innpass på ekspertnivå i en del arbeidsgrupper - det gjaldt særlig arbeidsrett. Da lurer jeg på, er dette arbeidsgrupper hvor man har representasjonsprinsippet, eller er det slik at man setter eksperter i disse, uavhengig av hvilke land de representerer? Med andre ord, stenges vi ute, eller er det et problem at vi ikke har fått lansert norske eksperter på disse områdene?

Johan J. Jakobsen (Sp): Bare kort, fordi dette jo går på en totalstrategi, og hvordan en vil forholde seg til de ulike direktiver som en får fra EU, og som Norge i henhold til EØS-traktaten og EØS-avtalen er forpliktet på. Innenfor den rammen syns jeg den hovedstrategi som en velger, virker fornuftig, nemlig at på områder hvor direktivet, så vidt jeg skjønner, i enkelte tilfeller innebærer en styrking av arbeidstakernes rettigheter, tilpasses dette det norske regelverket og lovverket, og for det andre at Norge på områder hvor det settes minimumsgrenser, utnytter muligheten til å ha strengere grenseverdier - det gjelder helse, sikkerhet og miljø - enn det direktivet i utgangspunktet skisserer. Og for det tredje at Norge der en mener at det dreier seg om maksimumsregler, også undersøker mulighetene for å få til avtaler med EU om unntak fra regelverket, og det er, så vidt jeg skjønner, framforhandlet en ny avtale som gjelder til 2001.

Jeg har ikke noen innvendinger mot den hovedstrategi som dermed skisseres.

Komiteens leiar: Eg får føye til at eg også synest at denne gjennomgangen var ein nyttig og god gjennomgang. Dersom det går an, vil eg

setje pris på om den også kunne sendast over som brev til utvalet, slik at det kunne sirkulere i noko større omfang, og i den grad utgreiinga ikkje var uttømmende for alle rettsakter på området, om det då eventuelt kan føyast på i ein slik samanheng. Eg trur det vil vere nyttig som ein bakgrunn for Stortinget å ha dette i skriftleg form og i ein slik fasong at det kan sirkulere til alle.

Statsråd Odd Roger Enoksen: Det skal bli besørget.

Når det gjelder det som Johan J. Jakobsen tar opp, er det riktig forstått i forhold til Regjeringens strategi at på de områder hvor vi har strengere regler enn EU har, legger vi opp til å få videreført dem. Det har man gjort bl.a. på områder som går på kreftfremkallende stoffer, helse, miljø og sikkerhet. På andre områder har det, som jeg sa, i forhold til arbeidsbestemmelser, arbeidsmiljø, arbeidsrettsakter blitt endret og blitt sett på som uproblematisk i forhold til de endringer som er blitt gjort i Norge.

Det er mulig det kan kalles en pusteøvelse. Det har ikke vært behov for å bruke veto så langt. Vi ser heller ikke saker som ligger i kjømda hvor det kan bli behov for å bruke veto med det aller første. Vi kjenner ikke noen slike saker.

Når det gjelder spørsmålet om hvorfor vi ikke deltar i alle ekspertgrupper, er det etter den informasjonen jeg har, rett og slett uenighet om forståelsen av EØS-avtalen på en del punkter, om hvor vi skal være representert, og hvor vi ikke skal være representert. En del invitasjoner går uformelt, og det er rett og slett vanskelig å orientere seg om hvor man bør være med. Men det meste går på uenighet om forståelse av avtalen. Det følges opp.

Det vil bli besørget at dette blir oversendt som et brev til utvalget. Det skal bli gjort uttømmende på de områder hvor det kanskje kan være behov for det.

Komiteens leiar: Takk. Vi går då på rettsaktene.

S a k n r . 3

Aktuelle rettsakter for møtet i EØS-komiteen 28. mai 1999

Siri Frost Sterri (H): Bare et spørsmål til to av disse områdene.

Det ene går på kap. XIII, legemidler, hvor det på side 3 står hva Norges andel vil være når det gjelder tilknytningen til EMEA. Det fremgår ikke av dette at vi også sannsynligvis vil få noen besparelser. Jeg lurer på om dette er merutgifter totalt sett. Eller vil det også være innsparinger på andre områder knyttet til dette statlige organet ved at arbeidet nå kan gjøres på europeisk nivå, slik at dette ikke er en totalregning? Det var det ene.

Det andre er på side 6, under kap. XV, Farlige stoffer, hvor det vises til når det gjelder plantevernmidler og godkjenning, at Norge har rett til å opprettholde nasjonal lovgivning. Det det ikke står noe om, er i hvilken grad vi har strengere lovregler i dag, eller om de er mer liberale. Når jeg spør, er det fordi gjennomgangen etterpå gir litt usikkerhet om i hvilken grad vi har strengere regler enn det EU har.

Marit Nybakk (A): Det gjelder 395 L på side 10 og 11, vesentlig på side 11. Det dreier seg om behandling av personopplysninger og om fri utveksling av slike opplysninger. Jeg vil først ta til etterretning at dette er et direktiv som

«har strengere regler enn det som følger av norsk rett når det gjelder både opplysnings- og varslingsplikt og innsynsrett i forbindelse med innhenting, videreformidling og lagring av personopplysninger»,

noe som jeg syns er interessant bl.a. i lys av de debatter vi har hatt de siste ukene.

Dette er, etter det jeg skjønner, også et direktiv som vil innebære en viss omlegging av personregisterlovens konsesjonssystem, og EØS-komiteens beslutning om innlemmelse i EØS-avtalen vil bli tatt med forbehold om Stortingets samtykke.

Spørsmålet mitt går på en setning i det som står på side 11. Jeg lurer på om det er Utenriksdepartementets analyse eller konklusjoner som er tatt på et litt selvstendig grunnlag. Det som går fram her, er at den nasjonale tilsynsmyndighet i slike tilfeller skal utøve sine oppgaver «i full uavhengighet». Så konkluderer da Utenriksdepartementet med at dette direktivet «forutsetter dermed ytterligere styrking av Datatilsynets uavhengighet». Er det departementets foreløpige konklusjon eller vurdering av det som er nødvendig? Eller er dette noe som ligger i selve direktivet?

Komiteens leiar: Då er vi over på plantevernmidler og personregisterlov, og det er naturleg å gi ordet til utanriksministeren!

Utenriksminister Knut Vollebæk: Vi pleier å si at UD er en assortert landhandel. Dette er vel et eksempel på det!

Når det gjelder Siri Frost Sterris spørsmål om legemidler, er det min forståelse at det som står der, er en totalregning. Innsparingen er det nok vanskelig å kvantifisere i kroner og øre, sies det. Innsparingen er mer at vi selv slipper å foreta en del arbeid som vi ellers måtte ha gjort på nasjonalt grunnlag. Å se for seg at dette kan bety en innsparing når det gjelder budsjettreduksjoner, er nok vanskelig. Jeg skal selvsagt undersøke dette, men det er slik jeg forstår det nå.

Når det gjelder plantevernmidler, var det spørsmål om vi har strengere regler eller ikke. Jeg må innrømme at det er jeg ikke sikker på, for det varierer litt. Jeg har vært her tidligere og sagt begge deler, for å si det slik, fordi dette endrer seg litt fra plantevernmidler til plantevernmidler. Av og til har vi måttet stramme inn våre regler. Men jeg vet ikke akkurat hva dette gjelder. Det sitter noen bak meg som kanskje har noen synspunkter på det. - Det stoffet som det dreier seg om, er ikke godkjent i Norge, og det er under vurdering, får jeg beskjed om. Det betyr at vi i utgangspunktet når det gjelder dette stoffet, har et strengere regelverk enn EU. Vi får se på det. Jeg må få lov til å komme tilbake til det.

Når det gjelder spørsmålet om Datatilsynets uavhengighet, må jeg innrømme at jeg ikke er sikker på om dette er vår vurdering, eller om det foreligger ... - Det jeg får opplyst her, er - og det er riktig - at direktivet er utsatt, så det er fortsatt ikke avgjort. For det andre er det Justisdepartementets område, men jeg skal bringe spørsmålet videre, slik at vi også kan besvare det.

Siri Frost Sterri (H): Jeg vil takke for svaret. Når jeg spurte om plantevernmidler, var det mer for å få rede på hva man har lagt seg på fra Regjeringens side i de tilfeller EU foreslår strengere regler enn det vi har nasjonalt. Velger man å holde seg til det som er det strengeste, hele tiden, eller er det slik at vi holder oss til våre nasjonale bestemmelser uavhengig, siden det står spesifikt nevnt her?

Utenriksminister Knut Vollebæk: Vi har i hvert fall ikke tenkt å nedlegge veto foreløpig. Hvis jeg husker riktig fra tidligere gjennomganger, har vi gått tilbake og fått en faglig vurdering av dette, og stort sett etter det jeg husker fra tidligere, har vi sagt at vi må endre våre regler slik at de blir i tråd med EUs regler når det er behov for en innstramming. Men jeg tør ikke si det i alle tilfeller. Jeg må få tittle på det, så skal jeg komme tilbake med det eksakt. Men jeg vet i hvert fall at vi har sagt det i noen tilfeller.

- Da har jeg for så vidt ikke mer å si. Jeg hadde et fint innlegg skrevet her, hvor jeg hadde kommet litt mer på offensiven - nå følte jeg at jeg var litt på defensiven. Det får jeg gjemme til en annen gang. Dette tror jeg var en mer generell gjennomgang.

Dag Danielsen (Frp): Det gjelder side 15 og 16, hvor det refereres til kulturprogrammene «Kaleidoskop» og «Ariane». Jeg vil bare signalisere at det ikke automatisk er gitt når disse programmene skal forlenges, at vi vil være positive til det.

Komiteens leiar: Eg vil berre minne om at det er mogleg å melde inn ein del av spørsmåla, som desse òg for så vidt, på førehand og få skriftlege svar, som det også finst sirkulert eitt av på ei anna sak.

S a k n r . 4

Eventuelt

Utenriksminister Knut Vollebæk: Hvis jeg bare får lov til å kvittere ut en ting når det gjelder Enfopol, må jeg innrømme at jeg faktisk ikke har lest Klassekampen før jeg fikk den her i dag. Vi har ikke veldig mye å si om Enfopol, men vi skal sjekke det og komme tilbake i et skriftlig svar. Hvis det er riktig at det fattes en avgjørelse denne uken, haster det jo, så vi skal komme raskt tilbake.

Så til gassdirektivet. Dette utvalget ble sist orientert om behandlingen av gassmarkedsdirektivet 27. januar i år. Regjeringen gav da uttrykk for at målsettingen var å innlemme direktivet i EØS-avtalen, under forutsetning av at man oppnår en tilfredsstillende klargjøring som sikrer at vi i hovedsak kan videreføre det systemet for ressursforvaltning som vi har i dag. Det var, slik jeg tolker reaksjonene i EØS-utvalget, bred enighet om Regjeringens opplegg.

I tråd med Regjeringens opplegg har det i løpet av våren vært kontakt med partene i EØS-avtalen og med Kommisjonen. Utsveksling av synspunkter med Kommisjonen har skjedd i bilaterale møter, i en ad hoc-gruppe for gjennomføring av gassmarkedsdirektivet, samt under et besøk som representanter fra Kommisjonen har hatt i Norge for å studere nærmere vilkårene for gjennomføring av direktivet i Norge. Det har vært to møter med det tyske EU-formannskapet, og alle EU-landene har vært kontaktet. På politisk nivå har man hatt møter med de øvrige nordiske land.

Når det gjelder innholdet i disse samtalene, vil jeg på det nåværende tidspunkt begrense meg til å konstatere at møtene med EU-siden har vært konstruktive. Regjeringen har til hensikt å gi en nærmere orientering om saken og forventet fremdrift når saken er nærmere avklart, men det vil først bli etter at Stortinget har kommet sammen igjen til høsten.

Jan Petersen (H): Jeg må innrømme at bortsett fra at det er holdt møter, fikk jeg ikke tak i innholdet i dette. Spørsmålet er egentlig: Utenriksministeren har sagt at det var bred enighet om Regjeringens strategi den gangen det ble drøftet. Det er vel for så vidt en sannhet med modifikasjoner, det kommer litt an på hvordan han definerer det. Mitt spørsmål er egentlig: Hva er man ute etter? Og på det punktet har det vel vært litt uklarhet. Jeg må fortsatt si at jeg synes at det er litt utydelig hva man er ute etter, men forstår det slik at det som nå har vært av substanssamtaler, skjedde i harmoni og at man regner med å lande dette. Eller er det noe annet som nå er på gang her?

Utenriksminister Knut Vollebæk: Hvis jeg sier at vi synes at møtene var konstruktive og ble holdt i en god atmosfære, står vi i hvert fall ikke klar til å krige mot hverandre. Så vi opplever at det er en positiv utvikling, vi synes i hvert fall det er grunnlag for fortsatt samtale for å få en forståelse for norske synspunkter. Representanten Petersen har for så vidt oppfattet det som jeg sa, for jeg sa ikke så veldig mye om innholdet, men jeg følte behov for å kunne kvittere ut at vi har arbeidet med disse spørsmålene, og at det ikke ser ut til å være noe brudd. Vi er ikke kommet i en situasjon hvor det eventuelt er

behov for å ta opp til drøftelse vårt forhold til gassmarkedsdirektivet på den måten at vi må ta en substansavgjørelse. Disse samtalen vil fortsette, men for at Stortinget før det går hverandre i sommer skal vite at vi fortsatt arbeider med disse spørsmålene, hadde jeg bare et behov for å fortelle det, og så skal vi komme tilbake igjen med substansen så snart vi er kommet et stykke videre, men det vil først bli når Stortinget trer sammen igjen til høsten.

Ad punkt 11 protokoll 9 på EØS-komiteens møte

Utenriksminister Knut Vollebæk: Der er det også foreløpig mer drøftelser og sonderinger enn egentlig substans. Men som kjent, bare for å rekapitulere det, inngår ikke handel med fisk og andre produkter fra havet i EØS-avtalens generelle bestemmelser, de reguleres i denne protokoll 9 til avtalen. Protokollen omfatter vilkårene for markedsadgang og berører spørsmål vedrørende landing og transitt og bruk av antidumpingtiltak. Protokoll 9 er ikke finalisert, og bl.a. spørsmålene vedrørende transittordninger og antidumping er ikke avklart.

Under samtaler 19. januar i år mellom statsminister Bondevik og presidenten i EU-kommisjonen Jaques Santer ble spørsmålet om en finalisering av protokoll 9 tatt opp fra norsk side. Kommisjonen stilte seg generelt positiv til drøftelser om spørsmål knyttet til handel med fisk og protokoll 9 uten at man så langt har grunnlag for å si noe konkret om hva som vil kunne komme ut av slike drøftelser. Etter forutgående uformelle kontakter med kommisjonen har spørsmålet senere blitt tatt opp i EØS-komiteen og senest i EØS' rådsmøte 18. mai. Det er enighet om å gjennomføre tekniske drøftelser for å evaluere situasjonen vedrørende protokoll 9. Dette ble altså drøftet på det EØS-rådsmøte jeg var. Der vi vel har et problem, er i forhold til Island, men det vi nå foreløpig gjør, er å gå gjennom de tekniske spørsmålene her og så får vi se hvor langt vi kommer.

Leiaren: Er det nokre fleire på protokoll 9? Vi skal som sagt kome tilbake til den.

Skal vi seie at ENFOPOL er kvittert ut foreløpig. Det kjem svar.

Ad spørsmålet om ny generalsekretær i EFTA

Utenriksminister Knut Vollebæk: EFTAs nåværende generalsekretær Kjartan Johansson, som er fra Island, fratrer i august 2000. Allerede ultimo november i fjor lanserte Sveits sin ambassadør til Genève, William Rossier, som ny generalsekretær.

Etter reorganiseringen i 1995 er EFTA-sekretariatet delt i to: Om lag 2/3 er i Brussel og arbeider med EØS-saker, 1/3 befinner seg i Genève og arbeider med EFTAs tredjelandsavtaler. Det formelle hovedsetet er i Genève. Både i Brussel og i Genève er det stillinger som visegeneralsekretærer - henholdsvis Guttorm Vik fra Norge og Aldo fra Sveits. Til grunn for denne noe tungroddede strukturen ligger et kompromiss fra 1995 mellom Sveits og de andre EFTA-landene. Førstnevnte aksepterte å betale vel 50 pst. av hele sekretariatets budsjett til tross for at Sveits ikke er deltaker i EØS-samarbeidet. Til gjengjeld godtok Norge og de andre EFTA-landene at sekretariatet forble delt og at hovedsetet forble i Genève - dette til tross for at den mest rasjonelle løsningen ville ha vært å samle alle aktivitetene i Brussel. I tillegg får Sveits observatørstatus til de interne EFTA-drøftelsene i EØS-samarbeidet.

I tilknytning til kompromisset fra 1995 ble det muntlig gitt uttrykk for fra norsk side at den valgte løsningen ville innebære at Sveits ikke kunne ha stillingen som generalsekretær i det nye EFTA. Denne forståelsen ble fremført av daværende handelsminister Grete Knudsen overfor sin sveitsiske kollega Delamuraz, som på sin side sa seg innforstått med det. Grete Knudsen har bekreftet forståelsen og hendelsesforløpet. Delamuraz døde i fjor, og det er ingen på sveitsisk side som nå erindrer eller er villig til å erindre at en slik forståelse noensinne skal ha eksistert.

Hvis jeg forstår det riktig, var også Blanchard med på samtalen, og han har gått av med pensjon (**Grete Knudsen:** Og Einar Bull). Einar Bull er enig med daværende handelsminister Knudsen. Blanchard, som er gått av med pensjon, men fortsatt kan spørres, sier ifølge den nåværende handelsminister i Sveits, Couchepin, at den norske gjengivelsen av samtalen er gal. C'est faux - ifølge monsieur Couchepin.

EØS-samarbeidet er den helt sentrale delen av EFTAs virksomhet. Det fremstår derfor som lite gunstig at sekretariatet - ikke minst utad - skal være ledet av en person som kommer fra et land som ikke deltar i EØS-samarbeidet. Samtidig er det vanskelig å målbare bevis for at det ikke lar seg gjøre. Omfattende underhåndskontakter på EU-siden i Brussel har gitt blandede tilbakemeldinger. Hovedinntrykket er imidlertid mer avslappet og mindre negativt enn hva vi kanskje hadde grunn til å anta. Uansett kan vi ikke forvente at noen på EU-siden vil formelt gi uttrykk for noen mening om saken.

Både Liechtenstein og Island har de facto akseptert den sveitsiske kandidaten. Sveits kan således konstatere at det foreligger støtte fra to av de tre andre EFTA-landene. Norge er isolert. Forut for det kommende EFTA-ministtermøtet på Lillehammer 1.- 2. juni dette år presser Sveits på for å få en avklaring i saken. Uten en prinsipiell avvisning er det Sveits' «tur» til å ha stillingen.

Fra norsk side har det vært omfattende kontakter i saken både på embetsnivå og politisk nivå med Sveits og de andre EFTA-partnerne. Vi har også som nevnt foretatt en rekke underhåndsforespørsler overfor EU-siden. Vi må konstatere at vi ikke har støtte for våre prinsipielle innvendinger internt i EFTA. Vi må også konstatere at vi står alene igjen med den politiske forståelsen som ble etablert mellom ministrene Knudsen og Delamuraz. Endelig må vi erkjenne at vi ikke vil få noen på EU-siden til formelt å bekrefte den uro so vi har hatt for mulige negative konsekvenser for EØS-samarbeidet dersom sekretariatet ledes av en sveitser.

Skal vi bidra til konsensus i denne saken må vi derfor ta utgangspunkt i at den sveitsiske kandidaten ikke lar seg avvise - slik de ulike lands posisjoner nå fremstår. Spørsmålet blir da om vi kan skape forutsetninger knyttet til et slikt valg som gir oss tilstrekkelig sikkerhet for at potensielle negative konsekvenser for EØS-samarbeidet unngås. Det sentrale i denne sammenheng vil være en eksplisitt forståelse alle EFTA-landene imellom om at generalsekretærens eksterne rolle i EØS-arbeidet reguleres i lys av reaksjonene fra EU-siden. Dersom det viser seg at en sveitsisk generalsekretær vil være problematisk i visse sammenhenger, vil den eksterne eksponeringen ivaretas av visegeneralsekretæren i Brussel. Det forutsettes at denne stillingen ivaretas av en nordmann også i den kommende perioden - det er slik at også visegeneralsekretæren skal skiftes høsten 2000.

Min konklusjon er da denne: Norge sier seg villig til å akseptere den sveitsiske kandidaten som ny generalsekretær i EFTA under forutsetning av at Norge opprettholder stillingen som visegeneralsekretær i Brussel-delen av sekretariatet, og at det er en felles forståelse EFTA-landene imellom om at generalsekretærens eksterne rolle i EØS-arbeidet tilpasses eventuelle negative reaksjoner fra EU-siden.

Leiaren: Då kan vi gi ordet til ei av dei «gjenlevande» frå samtalanen
- Grete Knudsen.

Grete Knudsen (A): Jeg er enig i at det ikke er stort annet å gjøre. Samtidig er det en merkverdig situasjon, at man skal ha en generalsekretær til å forhandle og drøfte flesteparten av EØS-sakene uten at vedkommende er medlem. Det er prinsipielt veldig galt, og som vi ellers selvfølgelig hadde selvfølgelig vært imot. Men jeg ser at det ikke er noen annen måte.

Siri Frost Sterri (H): Det er jo viktig at vi ikke isoleres fra alt europeisk samarbeid, men jeg bare lurer på hvor tilsynelatende dramatisk er egentlig dette for Norge etter at nå Sveits har fått på plass sin avtale med EU, som i hvert fall ble omtalt som svært EØS-lignende. Jeg vil tro at det i seg selv vil gjøre den situasjonen vi har havnet opp i, enklere.

Johan J. Jakobsen (Sp): Spørsmålet er jo hvilke erfaringer vi skal høste av det som har foregått, og som utenriksministeren refererte til. En erfaring kan f.eks. være at en ved neste korsvei prøver å sette ting på papiret, og ikke baserer seg på muntlig forståelse.

Leiaren: Ja, det er ulike erfaringar på det området . - Vidar Kleppe.

Vidar Kleppe (Frp): Jeg syns det var litt interessant det utenriksministeren sa, og som han understreket i hvert fall to ganger, nemlig at denne personen måtte være tilpassningsdyktig til EU.

Hva ligger i det, med tanke på denne sveitseren?

Utenriksminister Knut Vollebæk: Hvis jeg får begynne med det siste: Jeg tror ikke at jeg brukte akkurat uttrykket «tilpassningsdyktig til EU», men det jeg sa til slutt her, var vel at det er en felles forståelse EFTA-landene imellom om at generalsekretærens eksterne rolle i EØS-arbeidet tilpasses eventuelle negative reaksjoner fra EU-siden. Som Grete Knudsen var inne på, er det jo en anomali at man har en generalsekretær i EFTA som skal behandle EØS-saker, og så er det landet vedkommende kommer fra, ikke med i EØS. Og hvis det da kommer sterke reaksjoner fra EU, vil det være naturlig at man i de sammenhenger hvor vedkommende qua generalsekretær

skulle ha deltatt, i stedet bruker visegeneralsekretæren. Det er det jeg mente med det.

Jeg er enig med Siri Frost Sterri i at noe av grunnen til at man fra EUs side i dag har et mer avslappet forhold til dette enn man hadde tidligere, er nettopp Sveits' avtale med EU, slik at jeg tror ikke dette nødvendigvis er så dramatisk. Men jeg er jo enig med Grete Knudsen i at prinsipielt sett er dette galt, og jeg syns jo for så vidt, selv om det sikkert er klokt å sette ting på papiret, at også muntlige avtaler bør kunne være bindende. Og som sagt bekrefte forståelsen av ambassadør Einar Bull.

Leiaren: Ja takk - er det andre som vil ha ordet? Det er det ikkje.

Møtet slutt kl. 16.30